

Hamza Gábor
a Magyar Tudományos Akadémia /MTA/ rendes tagja
egyetemi tanár

Eötvös Loránd Tudományegyetem /ELTE/
Állam- és Jogtudományi Kar
Budapest

email: gabor.hamza@ajk.elte.hu

Áttekintés az Amerikai Egyesült Államok /USA/ nemzeti akadémiáiról

Survey on the National Academies of the United States of America /USA/

Az Amerikai Egyesült Államokban /USA/ két rangos nemzeti Akadémia létezik. Az alábbiakban ennek a két nemzeti Akadémiának szervezeti rendszerét elemezzük, különös tekintettel a Magyar Tudományos Akadémia /MTA/ struktúrájával és működésével összevetve.

1. Az American Academy of Arts and Sciences-t /rövidítve: AAAS/ 1780. május 4-én hozták létre /székhelye: Cambridge, Massachusetts/. Ennek az Akadémiának /learned society/ jelenleg több, mint 5700 tagja van. Ez az Akadémia öt osztályt foglal magában, pontosabban öt osztályra /class illetve division/ tagolódik. Ezek egyike a Társadalomtudományi osztály /Social and behavioral sciences/. Ebben az Osztályban együtt van közgazdaságtan a politológiával és a szociológiával. Működik továbbá egy Arts and humanities osztály is, melynek tagjai írók, költők és képzőművészek. Következésképpen az eredeti, 1825. november 3-án alapított Magyar Tudós Társasághoz /a Magyar Tudományos Akadémia jogelődjéhez/ hasonlóan ugyanabban a szervezetben, illetve intézményben helyezkedik el a tudomány és az alkotó művészet.
2. Megemlítjük, hogy magyar relációban Freund Tamás az MTA rendes tagja, az MTA jelenlegi elnöke, Szelényi Iván az MTA rendes tagja és Berend T. Iván az MTA rendes tagja külső tagja (foreign member) az American Academy of Arts and Sciences-nek. Az első két osztály a természettudományok osztálya, éspedig a matematikai és fizikai tudományok osztálya továbbá a biológiai osztály. A tagok között egyaránt vannak természettudósok és társadalomtudósok, illetve a humán tudományokat művelők és alkotó művészek. Néhai Kornai János, az MTA rendes tagja is az AAAS külső tagja (foreign member) volt.
3. Megemlítjük még, hogy kutatóintézetekkel, pontosabban kutatóintézeti hálózattal /research institutes/ az American Academy of Arts and Sciences nem rendelkezik.
4. A National Academy of Sciences-nek /rövidítve: NAS/, amelyet 1863-ban alapítottak, jelenleg valamivel több, mint 3000 hazai és külföldi tagja van. A hat osztályra /class/ tagolódó Akadémia erősen, döntően természettudományi orientáltságú és igen komoly nemzetközi elismertséggel, presztízzsel rendelkezik. Említést érdemel, hogy vannak a társadalomtudományokat képviselő tagjai is. A társadalomtudományok keretében a közgazdaságtan, a politológia /politikatudomány/ és a szociológia együtt szerepelnek.
5. Itt utalunk arra, hogy a Magyar Tudományos Akadémia és az American Philosophical Society, mely nem nemzeti Akadémia, közötti kapcsolattal foglalkozik Francis S. Wagner „The Start of Cultural Exchange between the Hungarian Academy of Sciences and the American Philosophical Society” című tanulmányában. In: The Hungarian Quarterly, New York April-June, 1965, 90-97. old. Két cikke is figyelmet érdemel

nézetünk szerint a Magyar Tudományos Akadémia és az USA kapcsolatai vonatkozásában. Lásd: Wagner Ferenc: A magyar-amerikai akadémiai kapcsolatok születése. In: Magyar Nemzet, 1987. december 24. és uő.: Szechenyi and the Nationality Problem in the Habsburg Empire. In: Journal of Central European Affairs, Nr. 1960 3, 294.